

ДОСЛІДЖЕННЯ ДИСБАЛАНСІВ ТА ПІСЛЯКРИЗОВОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ У КРАЇНАХ “ВЕЛИКОЇ СІМКИ”

Приведено основні особливості макроекономічних показників. Розглянуто необхідність розробки методів аналізу значень, динаміки та тенденцій макроекономічних показників і їх співвідношень. Виявлено основні тенденції зміни національних макроекономічних показників та їх динаміку. Окреслено передумови використання динамічної моделі та складові запропонованої методики. Зазначено особливості, які отримані в результаті аналізу за динамічною моделлю. Описано основні сценарії зміни значення співвідношення макроекономічних показників і надані їх характеристики.

In the article basic peculiarities of the macroeconomic indices activities are noted. The necessity of analysing methods' creation of the quantities, dynamics and tendencies of the macroeconomic indices and their quantity proportions is considered. The main tendencies of the macroeconomic indices and their dynamics are determined. The conditions of use of dynamic model and components of the proposed methods are outlined. Peculiar properties that obtained in analysis on the dynamic model are noted. The main scenarios of changing of significance of dynamic model indices are described and their performances are given.

Вступ. У період економічної нестабільності та повільного економічного зростання у результаті глобального фінансового та економічного спаду, що проявився значною мірою у країнах з високорозвиненими індустріальними економіками, зокрема у країнах “Великої Сімки”, актуальним є аналіз тенденцій зміни національних макроекономічних показників та причин їх дисбалансів і їх прогнозування з метою ефективного використання наявних ресурсів для активізації розвитку галузей національних економік.

Здійснення та удосконалення методів макроекономічного аналізу і прогнозування розвитку світової економіки, та у результаті прийняття відповідних корегуючих заходів, дозволяють уникнути майбутніх масштабних економічних криз і різких спадів. Використання отриманих результатів надасть змогу пропонувати певні методичні підходи для прийняття управлінських рішень на державному рівні. Реалізація цих рішень, у свою чергу, сприятиме підвищенню рівня збалансованості структурних складових економіки країн, підвищить рівень економічної безпеки.

Методичні підходи порівняльного аналізу та дослідження тенденцій зміни макроекономічних показників у кризовий і докризовий періоди і в період економічного зростання надають змогу аналізувати динаміку, виявляти

тенденції та закономірності, що, у свою чергу, дозволяє виявляти напрями економічного розвитку, прогнозувати динаміку зміни макроекономічних показників національних економік, виявляти причини нестабільної ситуації і визначати шляхи її подолання.

Постановка задачі. Основними цілями дослідження є виявлення для країн “Великої Сімки” основних тенденцій зміни національних макроекономічних показників та їх динаміки, визначення числових значень й динаміки відношення зовнішнього державного боргу до ВВП. Завданням є визначення параметрів динамічної моделі та, використовуючи їх значення, здійснення прогнозів зміни макроекономічних показників.

Методологія. Дослідження здійснено на основі наукової роботи [1], наборами даних є статистична інформація державних статистичних агентств країн “Великої Сімки”, міжнародних статистичних агентств та Міжнародного Валютного Фонду. Співвідношення окремої складової до макроекономічних показників формують певну двовимірну область для аналізу макроекономічних показників.

Наборами даних дослідження служать: макроекономічні показники – ВВП та зовнішній державний борг, обсяг дефіциту державного бюджету, значення співвідношень зовнішнього державного боргу та ВВП.

Результати дослідження. В 2009 р. році спостерігається економічний спад у масштабах світової економіки. Вперше за останні півстоліття знизилась обсяги світової торгівлі та інвестиційних потоків. Обсяги світової торгівлі знизилась на 12%, рівень інвестицій у розвинених країнах знизився із 21,5% ВВП в 2007 р. до 21% в 2008 р. і 18% ВВП в 2009 р.

Таблиця 1

Динаміка ВВП країн “Великої сімки”

млн дол

	2006	2007	2008	2009	2010
США	13 398 900,00	14 061 800,0	14 369 100,0	14 119 000,0	14 624 184,00
Японія	4 362 550,00	4 380 510,00	4 910 840,00	4 742 188,00	5 390 897,00
Німеччина	2 912 430,00	3 316 130,00	3 649 490,00	3 235 000,00	3 305 898,00
Велика Британія	2 435 710,00	2 803 460,00	2 674 060,00	2 198 000,00	2 258 565,00
Франція	2 266 250,00	2 593 130,00	2 856 560,00	2 635 000,00	2 555 439,00
Італія	1 863 480,00	2 114 470,00	2 303 080,00	2 090 000,00	2 036 687,00
Канада	1 283 033,00	1 311 260,00	1 318 054,00	1 285 604,00	1 563 664,00

Світовий ВВП знизився на 1,1%, а ВВП розвинених країн – на 3,4%. Фактично економічний спад становить 2,4% в США (табл. 1), 5% - в Японії, 4,8% - у Великобританії, 1,6% - в Канаді, 5% - в Німеччині, 2,2% - у Франції і 4,7% - в Італії.

Німеччина – країна з найбільш розвинутою економікою серед країн Євросоюзу, досягнула максимуму за останні 3 роки, продемонструвавши докризові результати і є передовою країною ЄС за темпами зростання ВВП, випереджаючи за цим показником США, де темпи зростання економіки уповільнюються: протягом 2-го і 3-го кварталу 2010 р. жоден з ключових макропоказників не збільшився, темпи зростання ВВП продовжують уповільнюватись з 5% в 1-му кварталі до 2,7% в 2-му і 1,6% - в 3-му. Зростання ВВП в Німеччині в 2010 р., за попередніми даними, було на рівні 3,6%, що є рекордним показником з 1990 р. За результатами 2009 кризового року падіння на 4,7% було найбільшим з 1990 р. У 2008 р. відбулось зростання ВВП лише на 1%.

Таке значне підвищення показника Німеччини в 2010 р. відбулося, у першу чергу, за рахунок зростання зовнішньоторговельного обороту: обсяги експорту збільшилися протягом 2010 року на 14,2% після падіння у 2009 р. на 14,3%, обсяги імпорту підвищилися на 13% (у 2009 р. знизилися на 9,4%).

Німеччина є другим за величиною експортером у світі, що сприяло більш швидкому відновленню темпів зростання економіки в 2010 р. після негативного впливу кризи. Так, в другому кварталі 2010 року німецький ВВП зріс на 2,2%, що стало найвищим показником за останні 20 років.

Таблиця 2

Дефіцит сукупного державного бюджету у % до ВВП

	2007	2008	2009	2010
США	-2,8	-5,9	-12,5	-10,0
Японія	-2,5	-5,8	-10,5	-10,2
Німеччина	-0,5	-0,1	-4,2	-4,6
Велика Британія	-2,6	-5,1	-11,6	-13,2
Франція	-2,7	-3,4	-7,0	-7,1
Італія	-1,5	-2,7	-5,6	-5,6
Канада	1,6	0,1	-4,9	-4,1

Таблиця 3

Зовнішній державний борг країн “Великої сімки”

Млн дол

	2006	2007	2008	2009	2010
1	2	3	4	5	6
США	10 040 000,00	12250000,00	13 750 000,00	13 767 867,00	14 392 451,00
Японія	40 597,59	1 492 000,00	2 231 000,00	2 127 591,00	2 569 088,73
Німеччина	3 904 000,00	4 489 000,00	5 158 000,00	5 124 906,00	5 324 054,61

Велика Британія	8 280 000,00	10 450 000,00	9 041 000,00	9 337 345,00	8 980 792,58
Франція	3 461 000,00	4 396 000,00	4 935 000,00	5 204 518,00	5 307 834,13
Італія	1 957 000,00	2 345 000,00	2 328 000,00	2 551 151,00	2 506 150,85
Канада	684 700,00	758 600,00	781 100,00	970 444,00	1 057 798,00

Дефіцит державного бюджету, який з'явився у всіх країнах "Великої сімки" у 2009 р., пов'язаний з безпрецедентним на час кризи збільшенням витрат держави, які фінансуються переважно за рахунок зростання боргу (табл. 3). До рекордного рівня збільшився бюджетний дефіцит Великобританії і перевищив 13% ВВП (табл. 2). Мінімальний дефіцит сукупного державного бюджету мають Німеччина та Канада. Особливість канадської економіки, що запобігла краху, - це жорстка бюджетна політика, прийнята після рецесії 1990-1991 рр., у результаті чого протягом майже 20 років Канада має профіцит державного бюджету: до 2009 р. тільки в Канаді серед країн "Великої сімки" спостерігалось позитивне сальдо державного бюджету і в кризовий період дефіцит державного бюджету був мінімальним порівняно з іншими країнами "Великої сімки" (табл. 2). В 2009 р. зовнішній державний борг Канади становив низьку частку відносно ВВП порівняно з рівнем зовнішнього боргу інших країн "Великої сімки" (табл. 4).

До зростання дефіциту бюджету у післякризовий період призвели заходи антикризової політики, впроваджені для стимулювання економіки. Антикризові заходи Канади є більш ефективними, ніж у інших країнах "Великої Сімки". Програми економічного стимулювання урядом у Канаді включають капіталовкладення для активізації інфраструктурних проектів і в окремі галузі реального сектору економіки. В Канаді значно меншою мірою проявились ознаки кризи. Канада веде активну зовнішню торгівлю: зокрема значно пов'язана з найбільшим торговим партнером - США (76% канадського експорту і 65% імпорту припадає на США), але залежність від попиту не вплинула на динаміку економічних показників. Ознаки економічного спаду в Канаді мінімальні: рецесія наступила пізніше, ніж у інших розвинених країнах, і показник падіння економіки складає 1,6% (порівняно з 2,4% в США і 4,8% - у Великобританії). І канадська банківська система, є найприбутковішою в світі, випереджаючи США і Великобританію. На фоні стрімкого падіння американських фінансових установ канадські банки залишаються найстабільнішими і з високим рівнем капіталізації.

Таблиця 4

Співвідношення зовнішнього державного боргу до ВВП

Млн дол

	2006	2007	2008	2009	2010
1	2	3	4	5	6

США	0,75	0,87	0,96	0,98	0,98
Японія	0,01	0,34	0,45	0,45	0,48
Німеччина	1,34	1,35	1,41	1,58	1,61
Велика Британія	3,40	3,73	3,38	4,25	3,98
Франція	1,53	1,70	1,73	1,98	2,08
Італія	1,05	1,11	1,01	1,22	1,23
Канада	0,53	0,58	0,59	0,75	0,68

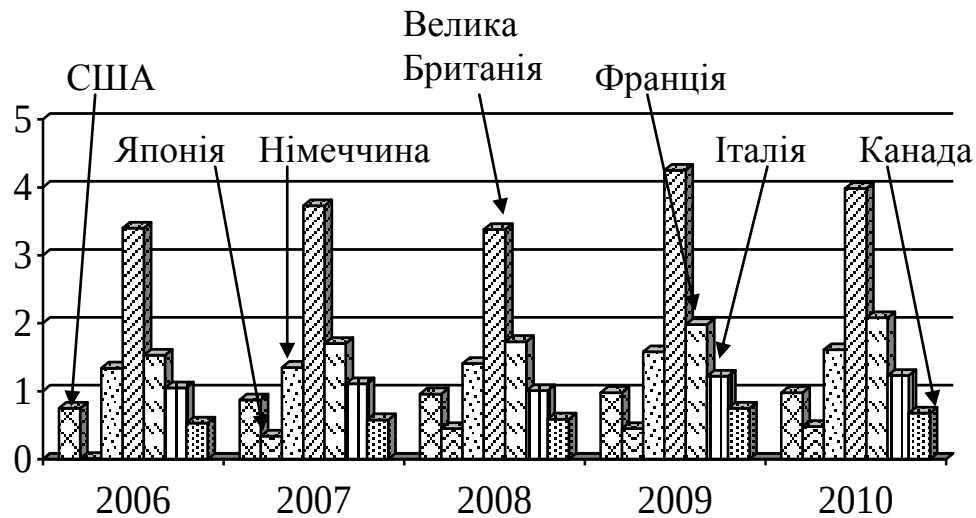

Рис. 1. Співвідношення зовнішнього державного боргу до ВВП у країнах "Великої Сімки"

На рис. 1 приведено співвідношення зовнішнього державного боргу до ВВП. Це співвідношення є важливим для аналізу й прийняття рішень у період сучасної економічної нестабільності.

У країнах, де більш значною мірою проявився економічний спад, - США і Німеччині, більш наявно простежується сценарій розвитку кризи, тобто різке зростання показника і його динаміки протягом докризового періоду – 2006 – 2008 років. У період кризи протягом 2009 року при зменшенні ВВП і зростанні зовнішнього боргу спостерігається підвищення їх співвідношення, після чого в післякризовий період при незначному підвищенні темпів зростання ВВП і подальшому збільшенні зовнішнього державного боргу, який пов'язаний з значними витратами бюджетних коштів на здійснення антикризових програм, їх співвідношення зростає.

Висновки. Запропонований методичний підхід порівняльного аналізу та дослідження тенденцій зміни національних макроекономічних показників країн "Великої сімки" надає змогу аналізувати тенденції, виявляти закономірності, прогнозувати динаміку зміни макроекономічних показників економік країн "Великої сімки" для активізації розвитку в результаті

економічних дисбалансів. Науковою новизною є удосконалення способу дослідження тенденцій зміни національних макроекономічних показників на основі порівняльного аналізу, який здійснюється у період глобальної економічної кризи, який, на відміну від існуючих, надає можливість оцінювання країн-лідерів з економічного розвитку.

Світова економіка відреагувала сильним спадом в кризовий період 2009 р., що відображається у зниженні показників, зокрема ВВП, обсягів зовнішньої торгівлі, зростанні зовнішнього державного боргу. Найменший вплив кризи серед країн “Великої сімки” спостерігався в Канаді, а також у Франції. Негативні економічні наслідки значно проявляються у США на фоні зниження темпів економічного зростання і досягнення гранично допустимого державного боргу. Німеччина, де відбувався порівняно сильний спад, є передовою країною за темпами зростання економіки, досягнувши докризових значень показників.

Показник співвідношення зовнішнього державного боргу та ВВП зменшується у кризові періоди через значні темпи зростання зовнішнього боргу і падіння ВВП, а також у післякризовий період, оскільки держава здійснює фінансування економіки за рахунок зростання боргу.

Подальших досліджень потребує визначення зміни динамічних характеристик на довгостроково перспективу з врахуванням впливу значних за силою впливу, показників.

Література

1. Абалкин Л. И. Вопросы экономики: анализ за данными 2010 р. [Текст] Л. И. Абалкин, Р.С. Гринберг, Р.Н. Евстигнеев, Н.И. Иванова, А.Я. Котковский и др. – Москва: Институт экономики РАН. 2010. - 160 с.
2. IMF [Electronic Resource]: International Monetary Fund. – Електрон. дан. (1 файл). – 2010 – Mode of access: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2010/02/weodata/index.aspx> – Last access: Read 2010. – Title from the screen.
3. UNECE [Electronic Resource]: Unined Nations Economic Commission for Europe. – Електрон. дан. (1 файл). – 2009 – Mode of access: <http://213.174.196.125/pxweb/dialog/Saveshow.asp?lang=1> – Last access: Read 2010. – Title from the screen.
4. GF [Electronic Resource]: Global Finance. – Електрон. дан. (1 файл). – 2009 – Mode of access: <http://www.gfmag.com/tools/global-database/economic-data/10398-external-debt-by-country.html> – Last access: Read 2010. – Title from the screen.
5. The World Bank [Electronic Resource]: The World Bank Group. - Електрон. дан. (1 файл). – 2010 – Mode of access: <http://databank.worldbank.org/ddp/home.do> - Last access: Read 2010. – Title from the screen.